

Andrzej Małkiewicz

6 października 2022

Efekty odcięcia Nord Stream

Czy odcięcie rurociągów Nord Stream ma znaczenie ekonomiczne? Okazuje się, że niewielkie, ma natomiast poważny wpływ psychologiczny. Jeszcze bardziej uczuliło państwa europejskie na problem bezpieczeństwa energetycznego.

W Unii Europejskiej od wiosny, bez wielkich fanfar, zajęto się gromadzeniem zapasów gazu i ropy oraz tworzeniem warunków dla pozyskiwania surowców od krajów innych niż Rosja. Na początku października szacowano, że magazyny gazu w państwach UE wypełnione są w niemal 90 proc. (w Polsce w 98 proc.). Jedynym wyjątkiem była Łotwa, mająca tylko 53 proc. (<https://www.gie.eu/transparency/databases/lng-investment-database> – dostęp 5 października 2022 r.). Znow pomogła pogoda i wcześniejsze inwestycje. W pierwszym tygodniu października turbiny wiatrowe dostarczały aż 19 proc. bilansu energetycznego UE (<https://windeurope.org/newsroom> – dostęp 5 października 2022 r.). 16 września zaczęły się dostawy z nowego terminalu odbiorczego skroplonego gazu Eemshaven w Holandii. Także w USA gromadzono zapasy, na początek października wypełnienie magazynów wynosiło 74 proc. (<https://www.eia.gov> – dostęp 5 października 2022 r.).

5 października rosyjskie Ministerstwo Finansów poinformowało, że wrześniowe przychody budżetu z handlu gazem i ropą naftową były niższe od zaplanowanych aż o 22,7 mld rubli. Od stycznia do września 2022 r. Gazprom – według wstępnych danych – wyprodukował 313,3 mld m³ gazu – o 17,1 proc. mniej niż w analogicznym okresie przed rokiem. Eksport do krajów spoza WNP wyniósł 86,9 mld m³ – o 40,4 proc., o 58,9 mld m³ mniej niż w analogicznym okresie 2021 r. Największy spadek eksportu zanotowano we wrześniu. Po wstrzymaniu dostaw Nord Streamem do Niemiec, obecny eksport wynosi zaledwie 20-30 proc. Tego, co przed rokiem.

Będziemy szukać nowego porządku bez Rosji – powiedział 6 października w Pradze wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa Josep Borell przed spotkaniem przywódców 44 państw Europy w nowym formacie politycznym Europejskiej Wspólnoty Politycznej. Jej zorganizowanie zaproponował 9 maja prezydent Francji Emmanuel Macron, jako platformy dla dialogu politycznego i współpracy państw Unii Europejskiej w zakresie obronności, przy jednoczesnym włączeniu krajów aspirujących do UE i pozostających poza Wspólnotą, ale gotowych do współpracy – sześciu krajów Bałkanów Zachodnich, Norwegii, Szwajcarii, Islandii, Liechtensteinu, Wielkiej Brytanii, Ukrainy, Mołdawii, Gruzji, Turcji, Armenii i Azerbejdżanu.

To spotkanie jest przejawem zmiany stosunku społeczeństw i polityków państw demokratycznych wobec kwestii bezpieczeństwa, które wcześniej traktowano jako drugoplanowe. Zamiast na broń i wojsko nakłady kierowano na cele socjalne. Zaniedbano nakłady na sprzęt wojskowy. W wielu państwach, w tym także w Polsce, rok po roku zmniejszano zarówno zamówienia we własnym przemyśle obronnym jak i zakupy broni za granicą. Teraz następuje zmiana.

Inna zmiana o podobnym charakterze to zapoczątkowanie przenoszenia produkcji z Azji na rynki macierzyste, a przynajmniej bliskie i zaprzyjaźnione, by uniezależnić się od kontrahentów w dalekich krajach i skrócić łańcuchy dostaw, których stabilność okazała się niepewna w obliczu wojny. Pojawiły się na co dzień problemy z rytmicznością dostaw surowców i komponentów. W tej sytuacji bezpieczeństwo uznano za ważniejsze od poszukiwania niskich kosztów. Firmy odchodzą w zakresie zaopatrzenia od metody just-in-time (nabywanie surowców i półproduktów w ilościach ściśle skorelowanych z potrzebami produkcji i dostarczanie niemal prosto na linię produkcyjną – bez gromadzenia zapasów) w stronę budowania zapasów na potrzeby realizacji przyszłych zamówień. Magazyny generują koszty, których nikt nie chciał, ale przerwy w łańcuchach dostaw oraz rosnące ceny materiałów i komponentów sprawiły, że najlepiej poradziły sobie przedsiębiorstwa posiadające zapasy, a także firmy elastycznie dostosowujące plan produkcji do dynamicznie zmieniających się terminów dostaw. W rezultacie wojna w Ukrainie zmodyfikowała dotychczasowy model globalizacji.